

Araştırma Makalesi • Research Article

İç Savaşların Kadın Üzerindeki Etkisi: Somali Örneği
The Impact of Civil Wars on Women: Somalia Sample

Osman Şen*

Öz: Çalışmada Somali İç Savaşı bağlamında kadının kontrolsüz ortamlarda maruz kaldığı şiddet türleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Kadının maruz kaldığı şiddetin yanı sıra iç savaş ortamındaki rolleri tartışılmıştır. Bu tartışma feminist yaklaşımın ön kabullerinden ziyade ontolojik olarak kadının maruz kaldığı şiddete ve şiddetin çözümü olarak kadına odaklanmıştır. Kadının Somali İç Savaşı'nda sadece güncel şiddetten etkilenmediği aynı zamanda geleneksel statüsü nedeniyle oluşan sorunlarla da uğraştığı gözlemlenmiştir. Bu sorunlara El-Kaide ideolojisini takip edene örgütlerinde dahil olmasıyla kadının temel haklarını dahi kullanma da oldukça zorlandığı müşahade edilmiştir. Kadınların maruz kaldığı şiddetin yanı sıra iç savaş ortamındaki rolleri tartışılmıştır. Akabinde kadının iç savaşta rolünün ve çözümün bir parçası olup olamayacağının irdelenmesi amacıyla uluslararası toplumun Somali'de barışın tesisine dair çabaları mercek altına alınmıştır. Uluslararası toplum Kadın'ın Somali'de durumunu iyileştirmek amacıyla BM bünyesinde çeşitli tedbirler almıştır. Bu tedbirlerden bir kısmı kadınların şiddete maruz kalmasını önleme çabasıyken bir kısmı kadınları barışın tesisi sürecine katmak şeklinde gerçekleşmiştir. Bu tedbirler sayesinde kadınlar bağımsız olarak topluma katkı sağlamaya başlamıştır. El-Kaide ideolojisini takip eden örgütler bu gelişmelerden rahatsız olmuş ve bu kadınları hedef almaya başlamıştır. Bu saldırılar, kadınların siyaset, bürokrasi ve toplumsal hayata daha fazla katkı sağlamasının barışın tesisine katkı sağlayacağı şeklindeki önermeyi doğrular niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Somali, Kadın, Şiddet

Abstract: The aim of this study is to discuss women's role and to identify the derivatives of violence that women are exposed in an anarchical environment in the scope of the Somali Civil War. This essay seeks to remedy these discussions by analysing ontological violence against women. The research tends to focus on women as a solution to violence rather than straight feminist approach. Women are both affected by current violence in the Somali Civil War and also have to deal with the problems caused by their traditional status. Besides, women who follow the Al-Qaeda ideology have a hard time using even their basic rights because of their involvement in these problems. This paper focuses on whether a woman can play a role as recipe in an environment in which herself is also a sufferer. International community made a stride to improve position of the women in Somalia via United Nations. There are some efforts in place so as to obviate women from being exposed to violence, including affiliation of the women with the peace settlement process. Al-Qaeda ideology supporter organizations descended into desperation and rerouted its attacks against women immediately upon women became a functioning member of society. Taken together, these attacks one more time firmly confirm that the more women participate in politics, bureaucracy, and social life, the more they will serve to the establishment of the peace.

Keywords: Somalia, Women, Violence

* Dr., EGM-NATO-Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi.

ORCID: 0000-0002-4539-6243, osmzehir@gmail.com

Received/Geliş: 03 July/ Temmuz 2021

Accepted/Kabul: 22 October/ Ekim 2021

Düzeltilme/Revised form: 16 October/ Ekim 2021

Published/Yayın: 25 December/ Aralık 2021

Giriş

Askeri darbelerin, diktatörlerin ve uzun süreçlere yayılmayan ve de dışarıdan dayatılan sınırların oluşturduğu çatışmayla mücadele eden Somali'nin, 1990'lardan itibaren daha sert bir biçimde şiddet sarmalı içerisine çekildiği ve halen çıkamadığı görülmektedir. Somali'de çatışma ve şiddetin Mohamed Siad Barre yönetimi sonrası arttığı görülmektedir. Siad Barre sonrası oluşan politik süreç, otoriter yönetimlerin sorunları çözmediğine bunun yerine aynı sorunların üzerini örttüğüne delil olarak sunulabilir.

Somali 1991 yılından beri güvenliği ve diğer kamu hizmetlerini tesis edebilecek merkezi kamu otoritesinin olmadığı başarısız devletler arasında kabul edilmektedir. Somali'nin bu durumu bölgesel ve uluslararası alanda güvenlik tehditleri doğurmakta, terör örgütleri ve organize suç örgütleri için hareket serbestliği sağlamaktadır (Maedl vd., 2011: 61). 1990'lı yıllardan itibaren uluslararası toplumun barışın tesisi ve devlet kurumlarının yeniden inşasına yönelik ortaya koyduğu çabaya rağmen halen Somali'de düzen tesis edilememiştir. Kamu düzeninin sağlanamaması; teröristlerin, deniz haydutlarının ve organize suç örgütü üyelerinin ülkede rahat hareket etmesine imkân sağlamaktadır. Bu kaotik ortamdan görece en fazla kadınlar etkilenmektedir. Başta cinsel şiddet olmak üzere kadınlar pek çok şiddet türüne maruz kalmaktadır.

Somali İç Savaşına dair Türkçe literatür incelendiğinde Bingöl'ün iç savaşı genel olarak betimlediği (Bingöl, 2013: 81) ve Türkiye'nin rolünü irdelediği, Çalık'ın ise yabancı literatürde de yer alan diğer pek çok çalışmada olduğu gibi iç savaşın bir neticesi olan deniz haydutluğu sorununa odaklandığı (Çalık, 2017: 399) ve dolayısıyla da buna mukabil kadının iç savaştaki rolüne değinilmediği görülmektedir. Uluslararası alanda Somali İç Savaşı'nda kadının rolüne değinen makalelerin ise çoğunlukla feminist bir bakış açısıyla ele alındığı görülmektedir. Çalışmada feminist bir bakış açısı yerine ontolojik olarak kadının kontrolsüz ortamlarda çektiği acılara işaret edilecek ve kadının, şiddetin özellikle daha travmatik olan psikolojik boyutuna hedef olduğu ortaya konulmaya çalışılacaktır. Kadının geçmişten günümüze savaş, iç savaş ve çatışmalarda yoğun olarak şiddetin türlerine maruz kalmasına rağmen bu konuya feminist perspektif haricinde dikkat çeken yeterli sayıda yayının literatürde olmaması, bu çalışmanın yapılmasına neden olmuştur.

Çalışmada, Somali İç Savaşı ve güncel durum nedeniyle ortaya çıkan güvenlik tehditleri nelerdir? ve bu tehditler kadınları nasıl etkilemektedir? sorularının cevapları aranmıştır. Kadınların siyaset, bürokrasi, toplum ve deradikalizasyon çalışmalarında etkin olarak görev almaları durumunda Somali'de barışın tesis edilmesine önemli katkı sağlayacakları şeklindeki argüman verilerle ispat edilmeye çalışılacaktır. Bu amaçla öncelikle iç savaşın başlangıcı olan Siad Barre dönemi ve geleneksel toplum yapısının kadınlara etkisi incelenecek, Siad Barre sonrası dönem irdelendikten sonra, terörizm, deniz haydutluğu ve göç olguları açısından kadının durumu değerlendirilecektir. Akabinde kadının iç savaşta rolünün ve çözümün bir parçası olup olamayacağının irdelenmesi amacıyla uluslararası toplumun Somali'de barışın tesisine dair çabaları mercek altına alınacaktır.

Somali'de uzun süredir kamu hizmetini tam anlamıyla icra edebilen bir devlet sisteminin olmaması ve ülkenin 30 yıldan fazla süredir içerisinde bulunduğu kaotik ortam nedeniyle ulaşılan kısıtlı veriler bağlamında çıkarımda bulunulmuştur. Bu kısıtlılık Somali'nin durumunun uluslararası güvenliği etkilemesi nedeniyle uluslararası alanda yapılan çalışma ve raporlar incelenerek aşılmaya çalışılmıştır.

1. Siad Barre Dönemi ve Geleneksel Olarak Kadının Rolü

Somali 1800'lü yıllardan 1960 yılında özgürlüğünü kazanana kadar, İngiliz, İtalyan ve Fransız sömürgesi altında kalmıştır. Somali'nin egemenliği tanınırken, topraklarının bir kısmı Etiyopya'ya bir kısmı Kenya'ya bırakılmıştır. 1969 yılında askeri darbeye yönetimi ele geçiren Siad Barre, Sovyetler tarafından desteklenmiş ve ülkenin adını Demokratik Somali Cumhuriyeti olarak değiştirmiştir. Siad Barre, bağımsızlık esnasında Etiyopya'ya bırakılan Ogaden'i almak için 1977 yılında başlattığı savaşı, Sovyetler ve Küba'nın Etiyopya'ya destek vermesi neticesinde yenilmiş ve Somali Ordusu 20 binin üzerinde kayıp vermiştir. Soğuk Savaş ortamında Sovyetlerle arası bozulan Siad Barre, ABD ile yakınlaşmış ve akabinde Majerten Aşireti'nin öncülüğünde 1978 yılında kurulan Somali Demokratik Kurtuluş Cephesi'yle (Somali Salvation Democratic Front) birlikte iç çatışmalar başlamıştır. Siad Barre yönetimi bu hareketi çok sert bir şekilde bastırmıştır. 1981 yılında ise İsaak Aşireti ayaklanmanın

öncülüğünü yapmış ve Somali Ulusal Hareketini (Somali National Movement) kurmuştur. Siad Barre, bu isyanı bastırmakta başarılı olamamıştır. 1988 yılında zirveye ulaşan iç savaş neticesinde Siad Barre yönetimi devrilirken, 60 bin civarında insan ölmüş, 400 bin kişi ülke dışında mülteci durumuna düşmüş ve 400 bin kişi de ülke içerisinde yerinden edilmiştir (Bingöl, 2013: 85). Ayaklanmanın yayılmasında ve rejimin düşmesinde Siad Barre yönetiminin özellikle İsaak Aşireti'ne yönelik aşırı şiddet uygulaması ve insanlığa karşı suçlar işleminin önemli etkisi olduğu değerlendirilmektedir.

Siad Barre yönetiminin ve Soğuk Savaş ortamının ülkeye verdiği zararların yanı sıra kadınlara yönelen şiddet ve insan hakları ihlallerinin anlaşılması için Somali toplumunun geleneksel yapısının irdelenmesi gerekmektedir. Somali'nin geleneksel sosyal yapısı kadınlar için zor şartları içerisinde barındırmaktadır. Bunların belki de en tehlikelisi "kadın sünneti" olarak kabul edilen genital organların bir kısmının ya da tamamının çıkarılması ya da yaralanmasıdır. Bu işlem esnasında psikolojik etkilerin yanı sıra ölüme varan ciddi komplikasyonlar ortaya çıkabilmektedir. Bu işlem genelde yaşlı kadınlar, ebeler ya da berberler tarafından gerçekleştirilmektedir. Somali'de günümüzde 15-49 yaş aralığındaki kadınlarda kadın sünneti oranının %98 civarında olduğu tahmin edilmektedir. Toplumsal baskıdan dolayı, iffetin korunması ve evlilik ihtimalinin artırılması amacıyla bu uygulama günümüzde de devam etmektedir (Yussuf vd., 2020: 2). Somali'de kadın sünneti ailenin ve aşiretin namusunun korunması olarak görüldüğü için (Mohammed, 2015: 466) önemli ölçüde kadınlar üzerinde toplumsal baskı mekanizmalarıyla gerçekleşen bir olgudur. Bu geleneğin etkisiyle ailenin temel yargılarını oluşturan ve sevgisiyle çocuklarının psikolojik olarak sağlıklı yetişmesini sağlayacak annelerin görevini tam anlamıyla gerçekleştirilmesinin oldukça zor olduğu düşünülmektedir.

Somali'de kadınların yaşam koşullarını zorlaştıran bir diğer husus ülkedeki aşiret yapısıdır. Somali toplumunun çoğunluğu Darod, İsaak, Dir, Hawiye, Rahanwein ve Digil aşiretlerine mensuptur. Bu aşiret yapısı evliliklerin de etkisiyle karmaşık sosyal ilişkiler ağı oluşturmuştur. Somali'de bireyler için aşiret mensubiyeti önemli bir kimlik referansıdır (Ssereo, 2003: 25). Kadınlar aşiret içerisinde karar verici konumda bulunamamaktadır (Carter vd., 2021: 7). Bu yapı nedeniyle kadınlar haklarını bir erkek-baba, eş, kardeş ya da oğul- üzerinden kullanabilmektedir. Bu kullanım dolayısıyla kadınlar, bağlı olduğu erkeğin kendilerine yönelen şiddetine karşı tamamen savunmasız durumda kalmaktadır.

Kadının yaşam koşullarının erkeğe bağlı olduğu durumlarda erkeğin radikal fikirleri benimsemesi hayatını daha da zorlaştırmaktadır. Körfez ülkelerine 1970'lerde çalışmaya giden Somali'li erkekler dönüşte radikal düşüncelerini de beraberinde getirmiştir. Kadının görünürlüğü kısıtlanmış ve kadınlardan recm edilerek öldürülenler olmuştur (Mohammed, 2015: 462). Bu radikalleşme durumu sadece Somali'de ortaya çıkmamış, 1979 yılında meydana gelen İran Devrimi, Sovyetlerin Afganistan'ı işgali ve Kâbe baskını olayları, Müslüman nüfusun çoğunlukta olduğu ülkelerde radikal fikirlerin yükselişini tetiklemiştir. Somali'de de yeşeren bu radikal fikirler çalışmanın ilerleyen bölümlerinde incelemek olan El-Kaide ideolojisini takip eden pek çok örgütün temellerini atmıştır.

Kadının yukarıda değinilen çeşitli yerel ve ihraç edilmiş nedenlerle kullanmadığı haklarından bir kısmını garanti altına almak ve korumak amacıyla Siad Barre yönetiminin bazı girişimleri olmuştur. 1975 yılında yasalaşan Aile Kanunu'na göre kadına miras, evlenme ve mülkiyet edinme konusunda eşit haklar verilse de toplumsal yapının direnciyle karşılaşmıştır. Siad Barre yönetiminin 1979 yılında yürürlüğe koyduğu anayasanın bazı hükümleri cinsiyetler arası eşitlik, sosyal, kültürel ve demokratik hakları güvence altına alırken, bu hükümler uygulamaya geçirilmemiştir (Immigration and Refugee Board of Canada, 1994). Somali toplumundaki erkek egemenliğine dayalı aşiret yapısı tüm bu mevzuat değişikliklerine rağmen bireysel manada aşiret bağı ve aşiretlerin sosyal hayattaki belirleyiciliğini kaybetmemiştir. Siad Barre yönetimi Sovyetlerin de etkisiyle "Jalle"-yoldaş- terimini kullanarak geleneksel yapıları bireye indirgemeye ve sosyalist bir düzen kurmaya çalışsa da aşiret kuralları Somali toplumunda geçerliliğini korumuştur (Lewis, 2008: 49-50). Siad Barre'nin toplumsal yapıyı yukarıdan dönüştürme çabası; rejimin baskıları, başarısızlıkları ve yolsuzlukları dolayısıyla amacına ulaşamamıştır. Aynı zamanda Siad Barre'nin, kendine ve iktidarını destekleyen yandaşlarına ekonomik kaynakları yönlendirmesi ve baskıcı yönetimi dolayısıyla Somali ekonomisinin gelişmesinde olumsuz etkiler bıraktığı ileri sürülmektedir (Powell vd., 2008 ve Mubarak, 1997'den aktaran: Kurtulus, 2012:

1289). İç savaş neticesinde yönetimi devam ettiremeyen rejim çökmüş, rejimin ülkede baskıladığı ve yeni oluşturduğu sorunlar nedeniyle ülke çapında yeni bir yönetim oluşturulamamıştır.

Uluslararası toplum ülkenin içerisinde olduğu kaotik ortamda istikrarın sağlanması için müdahale etmiştir. 1992 yılından 1995 yılına kadar BMGK kararları kapsamında ABD öncülüğünde istikrarın sağlanmasına katkı sağlamak amacıyla 20'den fazla ülke 30 binden fazla askerle Somali'de konuşlanmış ancak etkili bir sonuç alınamamıştır (Hesse, 2015: 330). İç savaş dolayısıyla ülke içerisinde şiddet hareketleri devam etmiştir. Somali'de aşiret yapısı, gelenekler ve ataerkil aile yapısı nedeniyle kadınlar zor şartlar altında yaşarken, İç savaşla birlikte daha da zor şartlarla karşılaşmıştır. Savaş zayıfların hak ihlallerine karşı korunacağı ya da başvuracağı mekanizmaları ortadan kaldırmıştır (Immigration and Refugee Board of Canada, 1994). Siad Barre döneminde başlayan iç savaş, yönetimin aşırı şiddet kullanımıyla farklı bir boyuta evrilerek rejimin düşmesine ve iç savaşın daha tehlikeli bir hal almasına neden olmuştur. Siad Barre yönetimi Sovyetlerin de etkisiyle kadını vatandaş seviyesine çıkarmaya çalışsa da geleneksel toplum yapısı ve yönetimin sert tutumu nedeniyle toplumsal dönüşümü sağlayamamıştır.

Siad Barre yönetiminin uyguladığı aşırı şiddet ve baskı toplumsal fay hatlarını daha kırılgan hale getirmiş, yeni düşmanlıklar üretmiş ve düşüşüyle birlikte kadınları eskiye göre daha da güvensiz bir ortamla karşı karşıya bırakmıştır. Bu güvensiz ortamın kadınlar üzerindeki etkisi, 1991 yılından bugüne toplumsal statülerindeki değişimler ve karşı karşıya kaldıkları tehditler bağlamında analiz edilecektir.

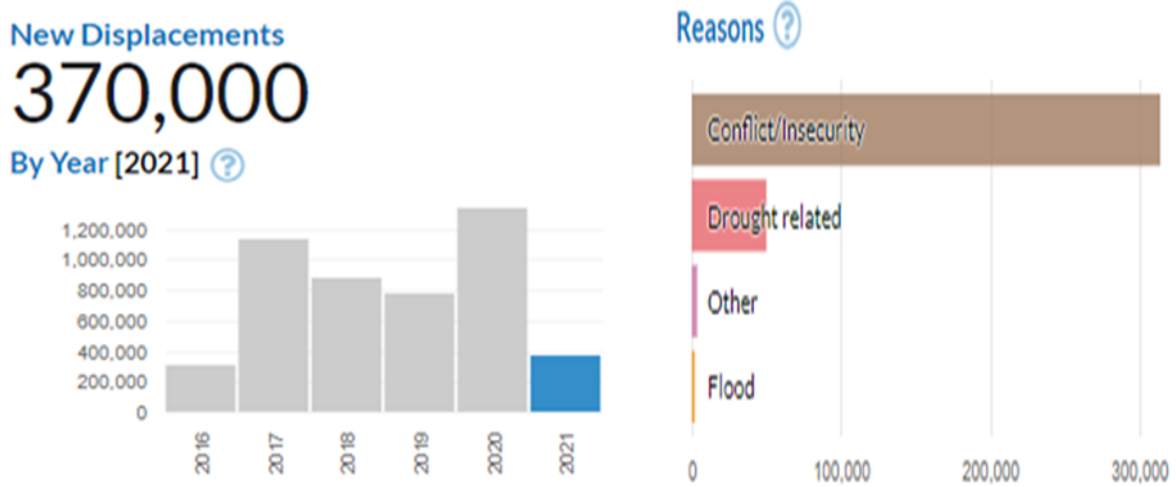
2. 1991 Sonrası Dönem

Siad Barre ve yönetimindekiler kamu kurumları işlevini yitirdikten sonra 1991 yılının Ocak ayında ülkeyi terk etmiştir. Bir ay sonra Hawiye Aşireti'nin geçmiş yıllarda kurduğu Birleşik Somali Kongresi (BSK) Hawiye Aşireti'nden Ali Mahdi Muhammad'ı Başkan ve İsaak Aşireti'nden Umar Arteh Ghalib'i Başbakan olarak ilan etmiş ancak General Muhammad Farah Aidid ilan edilen Başkan'a karşı çıkararak BSK'dan taraftarlarıyla birlikte ayrılmıştır. Özellikle 1991 Eylül ayından itibaren Mogadişu'da Hawiye alt aşiretlerinin desteklediği çatışmalar artmış, 1992 Mart ayına kadar 14000 kişi ölmüş ve 27000 kişi yaralanmıştır. Ali Mahdi Muhammad'ı Hawiye alt aşireti Abgaal desteklerken, General Muhammad Farah Aidid'ı Hawiye alt aşireti Habar Gidir desteklemiştir. Bu çatışma sürecinin akabinde de bölge ve çeşitli aşiret yapılanmaları şiddetin tırmanmasında bir taraf olmuştur (Terdman, 2008: 35). 1991 yılı sonu 1992 yılı başlarındaki dört ayda aşiret temelli Mogadişu bölgesindeki çatışmalarda 1,5 milyon kişi ülke dışına göç ederken ülke içerisinde 2 milyon kişi yaşadığı yerleri terk etmek zorunda kalmıştır (Bradbury ve Healy, 2010: 10). Bu çatışma sürecinin akabinde de İsaak Aşireti'ne bağlı Somali Ulusal Hareketi, Majerten Aşireti'ne bağlı Somali Demokratik Kurtuluş Cephesi, Ogaden'de Somali Vatansever Hareketi, Gadabursi'de Somali Demokratik İttifakı ve Rahanweyn'de Somali Demokratik Hareketi gibi bölgesel, aşiret ve alt aşiret yapılanmaları şiddetin tırmanmasında bir taraf olmuştur (Terdman, 2008: 36). Kadının rolünün anne ve bir erkeğe bağlı olduğu aşiret yapılarının gücünü artırması ve iç savaş ortamı, kadının maruz kaldığı şiddeti artırmıştır. Her ne kadar çatışan olarak çatışmalarda yer alan erkekler daha fazla hayatını kaybetse de cinsel şiddet başta olmak üzere kadınlar şiddetin pek çok türevine direkt ve dolaylı olarak maruz kalmıştır.

Siad Barre sonrası Somali'de kamu düzenini sağlayarak kadının haklarını yasalarla güvence altına alacak ve güvenliğini sağlayacak siyasi bir otorite tesis edilememiştir. Bunun yerine 1991 sonrasında siyasi yapıda güvenlik sorununu derinleştiren ve tehditlerin sonucu meydana gelen siyasi alanda belirgin değişiklikler olmuştur. İlk yıllarda savaş ağaları ve silahlı gruplar etkiliyken ilerleyen süreçte aşiret reisleri ve şehirlerde iş adamları etkili olmaya başlamıştır. Somali'nin demografik yapısı nedeniyle aşiret yapılarının gücünü koruduğu ve süreç içerisinde etkinliğini artırmaya devam ettiği görülmektedir (Menkhaus, 2003: 414-415). Aşiret kimliğinin gelenekselleştiği toplumlarda vatandaşlık bilincinin oluşumunun ve kamu düzeninin sağlanmasının oldukça zor olduğu düşünülmektedir.

Aşiretlerin etkisinin yanı sıra kaotik ortamdan çıkar sağlayan silahlı gruplar, savaş ağaları ve terör örgütleri, uluslararası toplumun destekleriyle oluşturulan hükümetlerin başarılı olmaması için yoğun çaba sarf etmiştir. Örneğin Somali'de 2009-2011 yılları arasında altı bakan öldürülmüş (Webersik,

2014: 278), yönetim ve güvenlik güçleri kendi siyasi yöneticilerini dahi koruyamamıştır. Bu güvensiz ortam Şekil 1’de görüleceği üzere halen devam etmektedir.

Şekil 1. Güncel Olarak Somali İç Savaşı Sonucu Yerinden Edilenler Kaynak: The UN Refugee Agency. (2021)

Şekil 1’deki veriler incelendiğinde Somali vatandaşlarının yerinden edilmesinde güvensizlik ve çatışmaların diğer nedenlere göre kayda değer ölçüde etkili olduğu görülmektedir. Devam eden bu kaotik ortam dolayısıyla Şekil 1’de görüldüğü gibi 2016 yılından itibaren 2021 yılına kadar geçen sürede 1.200.000 kişi yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalmıştır. Bu yer değiştirmelerden çocuklarının bakımından da sorumlu olan Somali kadınların en fazla etkilendiği aşikârdır. Bu kontrolsüz ortam kadınları sadece ihtiyaçlarından yoksun bırakmamakta aynı zamanda cinsel şiddet başta olmak üzere şiddetin çeşitli türevlerinden korunmasını da zorlaştırmaktadır.

2020 yılında BM raporuna göre; 220 kız ve 19 kadına yönelik cinsel şiddet vakasının; %50’sinin tespit edilemeyen silahlı failer, %11’inin El-Şebab, %7’sinin Jubbaland Kuvvetleri, %8’inin aşiret milisleri, %2’sinin Galmudug Polisi, %2’sinin Güneybatı Kuvvetleri, %1’ini Puntland Polisi, %6’sının Somali Polis Gücü ve %13’ünün Somali Ulusal Ordusu üyeleri tarafından gerçekleştirildiği değerlendirilmektedir. Yine aynı rapora göre 2019 yılında da El-Şebab, kadın ve kızları üyelerine ödül ve eleman teminini kolaylaştırmak amacıyla evlilik için kaçırmaya devam etmiştir (United Nations Security Council [UNSC], 2020: 15). Kadına yönelen şiddet, raporda belirtildiği gibi geleneksel yapılara ek olarak, iç savaşta önemli rolleri bulunan ve uluslararası güvenliği derinden etkileyen El-Kaide ideolojisini takip eden terör örgütlerinden gelmektedir. Bu minvalde uluslararası alanda da tehdit oluşturan El-Kaide ideolojisini takip eden terör örgütlerinin ve deniz haydutluğu eylemleri bağlamında kadınların durumu irdelenerek 1991 sonrası dönemin daha iyi anlaşılması sağlanmaya çalışılacaktır.

2.1. El-Kaide İdeolojisini Takip Eden Terör Örgütleri

El-Kaide ideolojisi; Abdullah AZZAM tarafından Sovyetlerin Afganistan’ı işgali esnasında yurt dışından gelen ve bazıları El-Kaide ve bağlantılı terör örgütlerinin kuruculuğu, üyeliği ve uluslararası ağını oluşturan şahısları motive etmek amacıyla İbni Teymiyye ve Seyyid Kutup’a öykünerek oluşturulan ana fikriyatın, Usame Bin Ladin, Eymen El-Zevahiri, Ebu Mus’ab el-Zerkâvî, Ebû Mus’ab es-Surî ve Ebu Bekir El-Bağdadi tarafından pratiğe ve güncel yönelik oluşturulan ve terörizme dayanak oluşturması beklenen ideolojik alt yapıdan oluşmaktadır. 1979’dan sonra çatışmadan dönen pek çok “Yabancı Terörist Savaşçı” (YTS) ülkesinde bu ideolojiyi inşa ya da takip etmeye çalışmıştır. Ancak bu durum Soğuk Savaş sonrası özellikle 11 Eylül eylemleri akabinde panoramik olarak görülerek anlamlandırılabilmiştir. Somali de bu durumdan etkilenmiş fakat devlet kurumlarının çöküşü sonrası bu

durumun gün yüzüne çıktığı düşünülmektedir. Somali'de devletin çöküşünün ardından El-Kaide ve onun içerisinde gelişip kopan DEAS terör örgütü gibi uluslararası terör örgütleri cazibe kazanmış ve güvenli bir liman haline gelmiştir (Malito, 2015: 1866). El-Kaide ideolojisini takip eden örgütlerin karakteristik olarak Müslüman nüfusun fazla olduğu ülke ve bölgelerde çıkan sorunlara kısa sürede müdahil olduğu ve çatışmayı büyüterek gelecek açısından onarılması güç toplumsal sorunlar oluşturduğu görülmektedir.

İslami Mahkemeler Birliği/İMB (Al-Itihaad al-Islamiya/AIAI) ve El-Kaide arasındaki bağlar örgütün çekirdek kadrosuyla 1982 yılından itibaren kurduğu iletişime dayanmaktadır. Usame Bin Ladin'in örgüte, El-Kaide ideolojisi bağlamında Somali'de faaliyet yürütmeleri için fon sağladığı iddia edilmektedir. Örgüt'ün, 1996-1998 yılları arasında Etiyopya'nın başkentindeki bombalı eylemler ve Somali'deki yardım görevlilerinin kaçırılması eylemlerine karıştığı ve El-Kaide'nin Afrika'daki eylemlerine yardımcı olduğu söylenmektedir. İçerisindeki radikallerin ve gençlerin oluşturduğu El-Şebab'ın ayrılmasına rağmen, küçülse de hala faaliyetlerini devam ettirmektedir (Counter Extremism Project [CEP], 2021: 3).

Radikal bir ideolojiye sahip örgütün büyümesi Somali'de kadınların güvenliğini olumsuz etkilemiştir. Örgüt kadınlara, geleneksel bölge iklimine uygun giysilerinin yerine tüm vücudu kapatan elbiseler giyinmeleri gerektiğinden, yanlarında erkek olmadan tek başına sokağa çıkamamalarına kadar çeşitli ekstra zorluklar inşa etmiştir (Petrich ve Donnelly, 2019: 1179). Bir erkeğe bağlı olarak yaşamını idame ettirebilen kadınların ve örgütün acımasızlığı göz önünde bulundurulduğunda bu durumun şaşırtıcı olmadığı düşünülmektedir. Siad Barre döneminde ülke dışına çıkan erkeklerin beraberlerinde getirdikleri ideoloji ve sonucunda oluşan radikalleşme iç savaşın oluşturduğu kaotik ortamla beraber Somali'de İMB ile birlikte yükselişe geçmiştir. Örgüt hem kadınları kısıtlayan kurallar koymuş hem de onları genellikle destek faaliyetlerinde olmak üzere kullanmıştır.

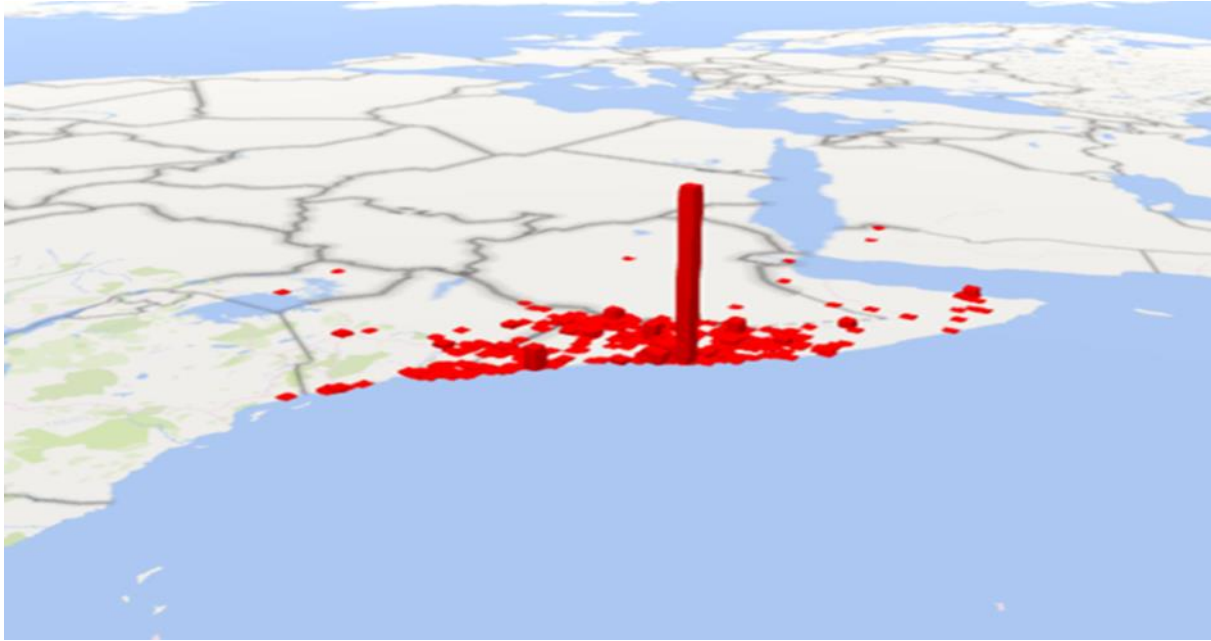
Örgüt, kadınları yükselen oranlarda faaliyetlerini kolaylaştırmak amacıyla finansal yardım, silahlı eğitim ya da korunma vaadiyle saflarına katmaktadır. Örgütteki kadınlar Somali toplumunda başka şekilde elde edemeyecekleri bir statüyle ideolojik ve sosyal ağlar oluşturarak toplumdaki diğer kadınları örgüte katmaya odaklanmaktadır. Ayrıca erkek örgüt üyeleri ağırlıklı olarak diğer faaliyetlerde istihdam edildiği için kadın üyeler çocukların radikalleştirilmesinde örgüt adına önemli bir faaliyet yürütmektedir (Carter vd., 2021: 8). Çocukların anneyle bağı ve geçirdiği zaman göz önünde bulundurulduğunda çocuğun örgütün ideolojisini ve örgütün hedeflerini benimsememe şansı kalmamaktadır.

2011 yılında Minnesota'da örgüte finansman sağlamaktan Somali kökenli iki kadının mahkûm edilmesi örneğinde olduğu gibi örgüte yurt dışından sadece katılımlar olmamakta aynı zamanda finansman da sağlanmaktadır (Karagiannis, 2013: 131). Etiyopya'nın işgaline karşı çatışan El-Şebab üyeleri Somali'li kadınları, Etiyopya güçlerine karşı istihbarat toplamak için kullanmıştır (Ingiriis, 2020: 128). Örgütte kadının en büyük rolü teröristlerin aile kurumunu işletmektir. Örgüt üyeleri evlilikte rıza ararken kontrol ettiği bölgelerde örgütle kötü olmak istemeyen ailelerin de baskısıyla 14 yaşından itibaren kadınlarla evlilikler yapılmaktadır. Kadınlar muasker ve diğer uzmanlık kamplarına alınmamakta bazılarının eşleri silahlı eğitim vermektedir. Örgüt üyeleriyle evli kadınlar hiyerarşik bir yapı olan Şebab'ın Anneleri (Umm Shabaab) içerisinde faaliyet yürütmektedir. Bu yapı eşleri örgütsel faaliyetlerde bulunduğunda ücretlerini dağıtmakta ve kadınların sorunlarını örgüt yönetimine iletmektedir (Mohamed, 2019: 38). Bir nevi kontrol ve sosyal yardımlaşma faaliyeti yürüten bu yapı sayesinde örgüt kadınlar arasında disiplini tesis etmekte ve kontrolsüzlüğe olanak vermemektedir.

Örgüt, kadınları sadece destek hizmetlerinde kullanmamaktadır. Aynı zamanda eylemsel faaliyetlerde de kullanmaktadır. 2006-2018 yılları arasında örgüt adına intihar eylemi gerçekleştiren 216 örgüt üyesinden 10'u kadındır (Warner ve Chapin, 2018: 24-35; Petrich ve Donnelly, 2019: 1178). Örgüt faaliyetlerinde sadece saflarına kattığı kadınları kullanmamakta aynı zamanda Kenyalı kadın seks işçilerini de kullanmaktadır. Kenya ordusu El-Şebab'a karşı yürütülen operasyonlarda kadınları ön cephede savaşmaktadır (Ombati, 2015: 405). Örgüt, Kenyalı kadın seks işçilerini özellikle güvenlik güçlerinden olan müşterilerinden para karşılığı istihbarat toplamak için kullanmaktadır (Petrich ve Donnelly, 2019: 1180). Örgütün aynı zamanda yakaladığı diğer Kenyalı kadınlara kamplarda tecavüz ettiği ve üyelerinin cinsel ihtiyaçlarını karşılamak için köle olarak tuttuğu bilinmektedir (Petrich ve

Donnelly, 2019: 1171). Bu faaliyetlerin de işaret ettiği üzere her terör örgütü gibi bu örgütün de kadın konusuna pragmatist yaklaştığı görülmektedir.

Örgüt barış gücü görevlilerinin yanı sıra aşiret yöneticilerinden siyasetçilere toplumu harekete geçirme kapasitesi olan kişilere yönelik de eylemler düzenlemektedir. El-Şebab'ın 2005 yılından 2018 yılı sonuna kadar düzenlediği eylemlerde üyeleri hariç, 7800'den fazla kişi ölürken 7200'den fazla şahıs yaralanmıştır. Örgüt eylemlerinde kadınları direk hedef almıştır. Örgütün belirlediği şekilde giyinmeyenleri üyeleri kaçırmış, özgürlüğünü kısıtlamış ya da direk üzerine ateş açarak ölümüne neden olmuştur. Örgüt, siyasette, STK'larda ve basın kuruluşlarında görev yapan kadınlara yönelik suikast ve kaçırma şeklinde eylemler düzenlemiştir. Teröristler, kadın polis ve askerleri kaçırmakla infaz etmiştir. Yardım kuruluşlarında çalışan, eşi devlet görevlisi olan, serbest meslek icra eden ve üniversitede çalışan kadınlar da örgüt tarafından düzenlenen eylemler neticesinde hayatını kaybetmiştir. Örgüt zinayla suçladığı kadınları taşlatarak öldürmüştür (Global Terrorism Database (GTD), 2021). El-Şebab'ın 2019 itibarıyla Somali'nin %20'sini kontrol ettiği ve 5000-10000 arası silahlı üyesi olduğu değerlendirilmektedir (CEP, 2021: 1). Şekil 2'de görüleceği gibi örgütün eylemleri Mogadişu'da yoğunlaşırken Somali'ye komşu ve yakın ülkeleri de hedef almaktadır.

Şekil 2. El-Şebab'ın Eylemlerinin Coğrafi Dağılımı Kaynak: GTD. (2021)

Örgütün eylemlerinin Mogadişu ve komşu ülkeler üzerinde yoğunlaşmasında, bu ülkelerin Somali'ye yönelik uluslararası barışı koruma çabalarını desteklemeleri, yakın düşman önceliğinin ve DEAS'ın geçmişte gerçekleştirdiği gibi bölgesel hakimiyet çabasının önemli etkenler olduğu düşünülmektedir. El-Kaide örgütünün ideolojisi ve amaçları minvalinde örgütün bir yönetim oluşturabilmesi için öncelikle önemli miktarda insan, toprak ve diğer kaynakları kontrol edebilmesi gerekmektedir. Örgütün amaçlarına ulaşmasında önemli bir diğer nokta terörizm stratejisinin uygulamaları bağlamında kontrolü altına almak istediği kitleyi terörize etmesi gerekmektedir. Bu minvalde örgüt Şekil 2'de görüldüğü gibi ağırlıklı olarak ülkenin kalbi olan başkentte eylemlerini gerçekleştirmektedir.

El-Kaide ideolojisini takip eden örgütler göz önüne alındığında mücadelenin sadece cebri yöntemlerle olamayacağı pek çok ülke tarafından kanıksanmıştır. Bu kapsamda 2012 yılı itibarıyla Somali Federal Geçiş Hükümeti El-Şebab üyelerine yönelik af ve deradikalizasyon programları uygulamaktadır. Bu program kapsamında 500 eski örgüt üyesi programa dahil edilmiştir. Program dahilinde El-Kaide ideolojisine karşı söylem geliştirilmeye ve meslek edindirmeye yönelik faaliyetler

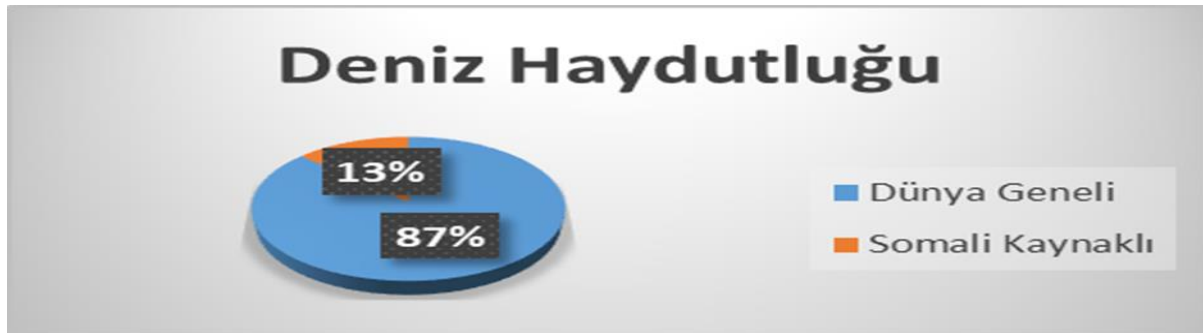
yürütülmektedir (CEP, 2021: 16). Ülkenin genelinde hükümet kontrolünü sağlamadan bu faaliyetlerinin başarısının çok sınırlı kalacağı öngörülmektedir.

Kadınlara örgütün yaşattığı zorluklara rağmen Somali toplumunun sosyolojik yapısı, hükümetin kadınları istihdam etmesine rağmen cinsel şiddeti önlemeye yönelik yasaları meclisten geçirememesi, yargı sistemini işletmemesi ve barış güçlerinin desteğine rağmen ülke genelinde kontrolü sağlayamaması, örgütün kontrol ettiği bölgelerde insanların yaşamlarından endişe etmesi, örgütün kadınlara göreceli de olsa yardım etmesi ve ideolojisi doğrultusunda oluşturduğu mahkemeleri işletmesi kadınların örgüte yardım etmesine ve faaliyetlerinde destek olmasına neden olmaktadır (International Crisis Group, 2019: 2-3). Somali’de sadece El-Şebab terör örgütü faaliyet yürütmekte DEAŞ terör örgütünün yapılanması da bulunmaktadır.

El-Kaide ideolojisini takip eden ve belli bir potansiyele ulaştıktan sonra El-Kaide terör örgütünden kopan DEAŞ terör örgütü, “Somali Vilayeti” olarak adlandırdığı yapılanmasını inşa etmeye 2015 yılında başlamıştır. Örgüt, Somali’de hücre tipi örgütlenmeye başlamış ardından Ekim 2015’ten itibaren eski El-Şebab askeri kanat yöneticilerinden Abdul Kadir/Qadir liderliğinde yapılanmasını ilerletebilmiştir. Örgüt, 2016 yılında liman şehri Kandala/Qandala’yı ele geçirince uluslararası kamuoyunun dikkatini çekmiştir (Weiss, 2019: 29). 2015 yılında karşılıklı propaganda faaliyetleriyle başlayan soğuk çatışma kısa sürede yerini sıcak çatışmaya çevirmiştir. DEAŞ’ın Somali “Vilayetine” karşı El-Şebab’ın diğer örgütlerde olduğu gibi El-Kaide ideolojisini takip eden örgütlerde istihbarat ve istihbarata karşı koymaktan sorumlu Emniyet (Amniyat) 2015 yılından itibaren harekete geçmiştir. 2015 yılındaki çatışmalı ortamın 2016 ve 2017 yıllarında tutuklamalar ve YTS’lerin El-Şebab tarafından infazı şeklinde görece yoğunluğu azalırken 2018 yılında tekrar şiddetlenmiştir. DEAŞ’ın Somali yapılanmasının liderinin bağlı olduğu aşiretin desteği ve zorla topladığı vergilerin miktarı nedeniyle varlığını devam ettireceği değerlendirilmektedir (Weiss, 2019: 30). 2019 yılında da iki örgüt arasında çatışmalar şiddetini artırmaya devam etmiştir. El-Şebab üyeleri aynı yıl içerisinde eski askeri kanat yöneticisi yeni DEAŞ yöneticilerinden Yahya Haji Fiile’yi öldürmüştür (Weiss, 2019: 32). DEAŞ’ın Irak ve Suriye’de kontrol ettiği kaynak ve toprakları kaybetmesinin akabinde El-Şebab’ın bu yapılanmaya karşı üstünlüğünün devam edeceği öngörülmektedir. Bu terörizm stratejisinin uygulamalarının yanı sıra Somali’yi dünya gündemine taşıyan diğer bir olgu iç savaş nedeniyle oluşan boşluktan doğan deniz haydutluğu sorunudur.

2.2. Deniz Haydutluğu

Somali’de deniz haydutluğu, devlet kurumlarının tamamen işlevini yitirdiği 1992 yılına dayanmaktadır. Somali kıyılarında deniz haydutluğu yöntemiyle deniz araçlarının ele geçirilmesi vaka sayısında 2008 ve 2009 yıllarında oldukça artış meydana gelmiştir. Haydutlar genellikle yaralama ve ölümle sonuçlanan faaliyetlerden ziyade fidye almak için kaçırma eylemlerine yönelmiştir (Rothe ve Collins, 2011: 331). Şekil 3’te görüldüğü gibi dünya genelinde gerçekleşen deniz haydutluğu olaylarının %13’ü Somali kaynaklı meydana gelmektedir.

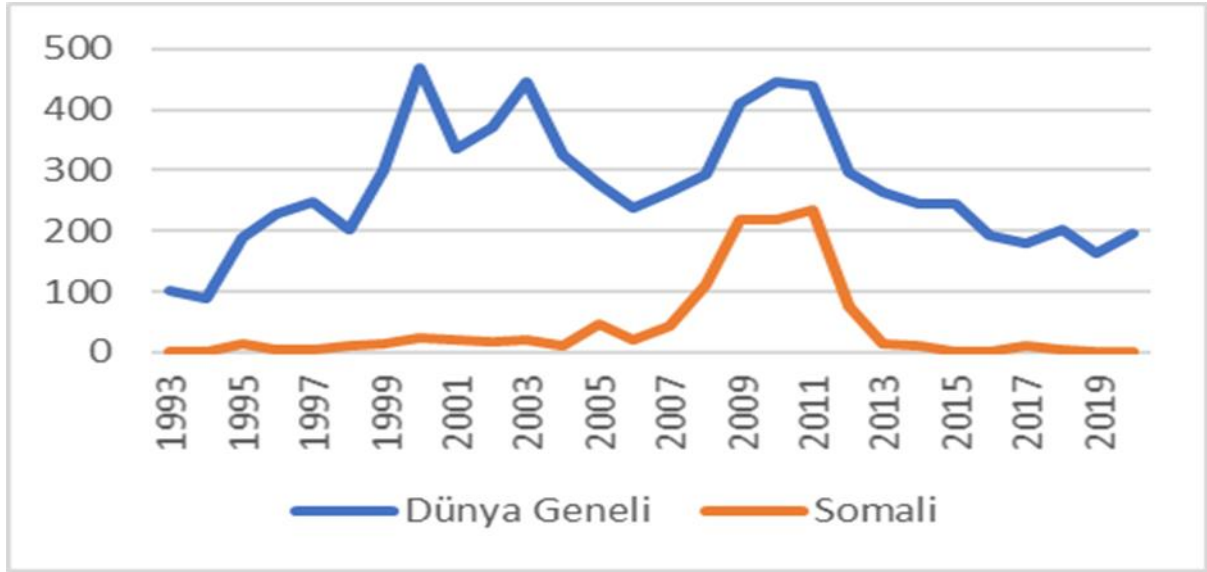
Şekil 3. Dünya Geneline Somali Kaynaklı Deniz Haydutluğu Sayılarının Oranı
Kaynak: EK-1’deki International Maritime Bureau’nun yıllık raporları

Somali kaynaklı gerçekleşen deniz haydutluğu eylemlerinin dünya geneline göre oranının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Eylemleri sadece maruz kalanlar bağlamında değerlendirmenin yanıltıcı olacağı düşünülmektedir. Bu eylemlere maruz kalanların yanı sıra bölgedeki rotaları kullanan

diğer deniz taşıtlarının yollarını değiştirerek mali kayıpları uğradıkları da göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu rotayı kullanan deniz taşıtlarından önemli bir kısmı da petrol taşımaktadır. Bölgedeki rotaları kullanan deniz taşıtları dünya petrol arzının %7'sini gerçekleştirmektedir. Petrol gibi önemli bir ham maddenin kayda değer kısmının nakledildiği rotalarda meydana gelen haydutların eylemleri, ticari taşımacılığı ve uluslararası güvenliği tehdit etmektedir. Bu nedenle bölgede güvenliği sağlamaya çalışan ülkelerin gemilerin masraflarıyla birlikte milyarca doları bulmaktadır (Percy ve Shortland, 2013: 542). BM'de alınan kararlar kapsamında AB ve Türkiye'nin de aralarında bulunduğu NATO ülkeleriyle Rusya, Çin ve Hindistan deniz kuvvetlerine ait gemilerle bölgede deniz haydutluğunu önlemeye yönelik faaliyetler yürütmektedir (Percy ve Shortland, 2013: 547).

Şekil 4. Yıllara Göre Deniz Haydutluğu Sayıları

Kaynak: EK-1'deki International Maritime Bureau'nun yıllık raporları

Şekil 4'teki veriler bağlamında deniz haydutluğu eylem sayılarının 2007, 2008 ve 2009 yıllarında önemli artış yaşadığı görülmektedir. Yaşanan bu artış uluslararası toplumun dikkatini deniz haydutluğu eylemlerine yöneltmiştir. BMGK artan deniz haydutluğu eylemlerini önlemek ve bastırmak amacıyla 2008 yılında 1816, 1838, 1846 ve 1851 sayılı kararları, 2009 yılında ise 1897 sayılı kararı almıştır (Çalık, 2017: 423). BMGK'nın bu kararları kapsamında NATO ve AB üyesi ülkelerle diğer ülkelerin katkılarıyla oluşturulan görev güçleri 2008 yılı itibariyle bölgede deniz haydutluğu faaliyetlerini karşı mücadeleye başlamıştır (Çalık, 2017: 425-426). Çok uluslu yürütülen mücadeleye rağmen Şekil 4'te müşahade edildiği üzere deniz haydutluğu eylemleri 2009, 2010 ve 2011 yıllarında yaklaşık bir seviyede seyrederken 2011 yılından sonra düşüşe geçmiş ve 2013 yılından itibaren çok düşük sayılarda meydana gelmiştir. Uluslararası güvenliği tehdit eden deniz haydutları aynı zamanda dolaylı da olsa kadınları da tehdit etmektedir.

Deniz haydutlarının kadınlara yönelen tehdidi diğer tehditlere göre oldukça düşük kalmaktadır. Deniz haydutlarıyla ilgili cesur ve zengin olduklarına yönelik anlatılar kadınları etkilemekte evlenmek için onları özendirilmektedir. Özellikle yoksul kadınların daha iyi bir yaşam için deniz haydutları ile evlenmeye çalıştığı ileri sürülmektedir (Gilmer, 2017: 1372-1373). Somali'nin içerisinde bulunduğu ortam nedeniyle temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanan kadınlar yaptıkları bu evliliklerle geleceği belirsiz bir aile hayatına başlamıştır. Kadınların evlendiği deniz haydutlarından 2011 yılına kadar 848 kişi yargılanmak üzere çeşitli ülkelere teslim edilirken (Demirtaş, 2012: 52), kadınlar deniz haydutlarıyla yaptıkları evlilikler neticesinde, seks işçileri, aşçı ve rehinelere bakmakla görevlendirilmiştir (United Nations Office on Drugs and Crime, 2013: 44). Sadece kadınlar suçlularla evlenmekle suça karışmamış aynı zamanda bu evlilikler dolayısıyla suça verdikleri destek dolayısıyla

deniz haydutluğu eylemlerine dahil olmuştur. Şekil 4'te görüldüğü gibi uluslararası toplumun deniz haydutluğuna karşı aldığı tedbirlerin ilk yıllarda istenen etki tam anlamıyla sağlanamazken, tedbirler sonuç almış ve yıllar içerisinde meydana gelen olay sayılarında önemli düşüş yaşanmıştır. Uluslararası toplum sadece deniz haydutluğu konularında Somali kaynaklı tehditlerde etkili olmamış bir sonraki bölümde inceleyeceğimiz gibi barışın tesisi için diğer alanlarda da görev almıştır.

3. Uluslararası Toplumun Barışın Tesisi ve Barışın Tesisinde Kadın'ın Rolünün Geliştirilmesine Dair Çabaları

Somali'de yaşanan insani durum ve kaotik ortam neticesinde uluslararası ticareti tehdit eden deniz haydutluğu eylemleri, uluslararası toplumun Somali'de barışın tesisine dair çabalarının dönemsel olarak artan oranda günümüze kadar sürmesine neden olmuştur. İlk olarak 1992 yılının Ocak ayında BMGK'nın 733 sayılı kararıyla silah ambargosu ilan edilmiş, Nisan ayında yaptırım komitesi ve BM Somali Operasyonu 1 (UN Operation in Somalia I/UNOSOM I) kurulmuştur. Aynı yılın Aralık ayında BM Görev Gücünü BMGK yardım dağıtmak ve koruma sağlamak için yetkilendirmiştir. 1993 yılının Mart ayında BMGK'nın 814 sayılı kararıyla BM Somali Operasyonu 2 (UN Operation in Somalia II/UNOSOM II) barışı koruma operasyonu başlatılmış ve Mart 1995 yılına kadar operasyon sürdürülmüştür. BMGK 2007 yılında Afrika Birliği'nin (AU Mission to Somalia/AMISOM) Somali operasyonuna yetki vermiştir. BMGK, bir önceki bölümde değinilen deniz haydutluğu faaliyetlerini önlemeye yönelik de çeşitli düzenlemeler yapmıştır. 2013 yılı Mayıs ayında AMISOM ve Hükümete; barışın ve devletin tesisinde, insan haklarının geliştirilmesinde ve Hükümete başışçı bulma konularında yardım sağlamak amacıyla BM Somali Yardım Misyonu (UN Assistance Mission in Somalia/UNSOM) kurulmuştur. BMGK, bir önceki bölümde değinilen deniz haydutluğu faaliyetlerine önlemeye yönelik de çeşitli düzenlemeler yapmıştır (UNSC, Somalia Chronology Report, 2021). Bunların yanı sıra BM diğer organları aracılığıyla da Somali'de barışın tesisi ve kamu düzeninin sağlanması için faaliyetler yürütmüştür.

Uluslararası toplumun desteğiyle Somali, 1991-2014 yılları arasında yönetimi tamamen elde edemeyen 14 hükümet görmüştür. 2004 yılında BM girişimleriyle Geçiş Dönemi Federal Hükümeti kurulmuş ancak kamu otoritesini tesis edememiştir. Merkezi bir otoritenin etkinliğini tam olarak tesis edememesi nedeniyle 2006 yılında İMB yönetimi ele geçirmiş, Etiyopya'nın müdahalesi akabinde tekrar Geçiş Dönemi Federal Hükümeti görevine devam edebilmiştir (CEP, 2021: 1). Geçiş dönemi yönetimlerinin akabinde Somali'de 2012 yılında kabul edilen geçici anayasa kapsamında federal bir hükümet kurulabilmiştir. Bu anayasanın mevzuat açısından evlilik dahil önemli konularda kadın haklarını belli oranda güvenceye almasına rağmen bu mevzuat hükümleri uygulamaya tam anlamıyla yansıtılamamıştır (OECD Development Center, 2019: 2-4). Mevzuatta olmasına rağmen uygulamaya yansıtılamamasında Somali'de geleneksel olarak kadının babasına, kocasına ya da akraba bir erkeğin üzerinden toplumda meşruiyet kazanma (OECD Development Center, 2019: 6) statükusunun erkekler tarafından devam ettirilmesi ve aşiret yapısının korunma arzusunun yattığı değerlendirilmektedir.

Somali'de iç savaş nedeniyle oluşan kaotik ortama 11 Eylül eylemlerinin de yansımaları olmuştur. El-Kaide'nin 11 Eylül eylemleri neticesinde "terörizme karşı savaş" başlatan ABD, Somali'yi de bu kapsama almış ve Afrika Boynuzu Kalıcı Özgürlük Operasyonu'nu (Operation Enduring Freedom – Horn of Africa) başlatmıştır. 2001 yılından 2010 yılına kadar ABD ve Etiyopya güçlerinden oluşan "Gönüllü Koalisyon" El-Kaide terör örgütüyle bağlantılı gruplara karşı yoğun müdahale operasyonları düzenlemiştir. Bütün bu çabaya rağmen uluslararası toplum, Somali'de barışın tesisinde ve kamu kurumlarını tam olarak işlevsel hale getirmede başarısız olmuştur. Ancak uluslararası destek ve görev gücünün yardımları olmasa El-Kaide ideolojisini takip eden El-Şebab terör örgütünün etkinliğini artıracığı hususunu gözden kaçırmamak gerekmektedir. DEAŞ terör örgütünün Irak ve Suriye'de geçici olarak kontrol ettiği bölgelerden dünya geneline yayılan terör eylemlerinin oluşturduğu tehdidin bir benzerinin El-Şebab'ın Somali'de kontrolsüz bir biçimde genişlemesinin neticesinde ortaya çıkacağı aşikardır.

2014 verilerine göre bir milyona yakın Somalili çatışmalar nedeniyle ülkesinden ayrılarak başta Afrika ülkeleri, Avrupa ülkeleri ve ABD'ye giderek mülteci durumuna düşmüştür. Mülteciler, başta kadınlar olmak üzere alışık olmadıkları kültürlerle uyum sağlamak zorunda kalmıştır. 11 Eylül

eylemlerinden sonra kadınların örtünme başta olmak üzere giyim tarzı izolasyona ve ayrımcılığa neden olmuştur (Connor vd., 2016: 2). Ancak bu durumun olumlu yönleri de bulunmaktadır. Örneğin ABD’de kadın sünnetini yasaklayan yasalar bulunmakta ve kadın sünnetinin olumsuz yönlerine ilişkin eğitim materyalleri de dağıtılmaktadır (Connor vd., 2016: 5). Bu olumlu örneğe rağmen göçmenlerin durumu ulaşılabildikleri ülkelere göre değişmektedir.

Uluslararası toplumun Somali’deki faaliyetlerinin bir diğer katkısı da rol model olması bağlamında kadınların barışın tesisinde görev alması olduğu değerlendirilmektedir. 2000 yılında BMGK’nın aldığı kadınların barışın tesisine dair çabalara katılımının desteklenmesine dair 1325 sayılı karar (Hutchinson, 2019: 32) Somali’deki barış gücüne kadınların katılımını da etkilemiştir. Afrika Birliği, 2007 yılında Afrika Birliği Somali Misyonu/African Union Mission to Somalia (AMISOM) başlatmıştır. Birliğin en uzun süreli, ölüm sayılarının yüksek olduğu, en maliyetli görevine 54 üyesinden 6’sı katılmıştır. AMISOM’a: “Uganda (2007), Burundi (2007), Cibuti (2011), Kenya (2012), Sierra Leone (2013) ve Etiyopya (2014)” (Williams, 2018: 172) katılmıştır. Sierra Leone, 65’i kadın 850 personelle 2015 yılında AMISOM’a katılmıştır (Hesse, 2015: 336-337). 1993 yılında BM bünyesinde faaliyet yürüten barışı koruma güçlerinin %1’ini kadınlar oluştururken günümüzde askeri güçlerin %4.8’ini, polis güçlerinin ise %10.9’unu kadınlar oluşturmaktadır (UN “Women in Peacekeeping”, 2021). United Nations Support Office in Somalia’da (UNSO) 31 Aralık 2020 verilerine göre 12 erkek ve 1 kadın asker görev yaparken, United Nations Assistance Mission in Somalia’da (UNSAM) 579 erkek ve 51 kadın askerin yanı sıra 7 erkek ve 4 kadın polis görev ifa etmektedir (UN “Gender”, 2021). 2018 verilerine göre AMISOM’da görev yapan 22130 personelden 850’si kadın görevlilerden oluşmaktadır (The Independent Uganda, 2018). Barış gücünde kadınların olması Somali’deki toplumsal yapı nedeniyle kadınlarla iletişim kurulmasında ve güvenliklerinin sağlanmasında bir hayli önemlidir.

BM öncülüğündeki uluslararası toplum her ne kadar tam anlamıyla istikrarı sağlayamasa da ülkede kadının şartlarını geliştirmek adına önemli katkılar sağlamıştır. 2016 yılında kabinede iki kadın bakan bulunmasına rağmen siyasette yönetici olarak görev yapan kadınlar El-Kaide ideolojisini takip eden grup ve örgütler tarafından tehdit edilmektedir (OECD Development Center, 2019: 14). Buna rağmen Şekil 1’de görüldüğü gibi kadınların siyasete katılımı artmaya devam etmektedir.

Şekil 5. Kadın Milletvekili Oranının Yıllara Göre Dağılımı
Kaynak: The World Bank. (2021)

Kadınların uluslararası toplumun desteğiyle Şekil 5’te görüldüğü gibi vatandaşlık düzeyine yükseltilebilmesi ve barışa katkı sağlamaları amacıyla siyasi karar verici olarak topluma katkı sağlamaları amacıyla 2005 yılından itibaren önemli çaba gösterilmiş ve 2021 yılı itibariyle geçmişe göre önemli sayıda kadın siyasi alanda görev almıştır. Kadınlar sadece siyaset alanında görev almamış aynı zamanda güvenlik güçlerinde de görev almıştır. 2014 yılında Somali ordusunun %7,5’i kadınlardan oluşurken (Associated Press, 2014), Somali’de 2016 yılında 7000 polisin %10’u kadınlardan oluşmaktadır (Hamer, 2016). Bunun yanı sıra taksi şoförlüğü ve bakkal işletmeciliği gibi sürekli göz

önünde olan iş sektörlerinde de sayıları çok az olsa da kadınların çalıştığı görülmektedir (Africanews, 2021). Bu gelişmelere rağmen kadının toplumda artan görünürlüğü radikal kişi ve grupların tepkisini de beraberinde getirmiştir. Çünkü bu görünürlük kadının iç savaş neticesinde oluşan statüsüyle gelişmektedir. Daha önceki bölümlerde 2020 yılında hazırlanan BM raporunda kadınlara yönelik cinsel şiddet vakalarının; El-Şebab, Jubbaland Kuvvetleri, aşiret milisleri, Galmudug Polisi, Güneybatı Kuvvetleri, Puntland Polisi, Somali Polis Gücü ve Somali Ulusal Ordusu üyeleri tarafından gerçekleştirildiği belirtilmiştir (UNSC, “Conflict-Related Sexual Violence”, 2020: 15). Kadına yönelik şiddetin içerisinde uluslararası toplumun desteklediği ve eğittiği güvenlik güçlerinin de olması geleneksel aşiret yapısının değişimini zorunlu kılmakta ve kamu düzeninin tam anlamıyla sağlanmadan güvenli bir ortamın tesis edilemeyeceğini göstermektedir.

Yukarıda belirtilen hususlar bağlamında Somali’de kadınların son durumuna bakıldığında; izolasyon içerisinde yaşadıkları, seçimlerde %1 oranında oy kullanabildikleri, %75’inin eğitim alamadığı, kadın ölüm oranlarının yüksek olduğu, önemli bir kısmının iş bulmakta zorlandıkları, çocuk evliliklerin sayısının fazla olduğu, kadın başına düşen doğum oranının çok yüksek olduğu, kadınlar için dünyanın en tehlikeli ülkelerinden birinde yaşadıkları, çatışan gruplara ve El-Şebab başta terör örgütlerine ailelerini korumak amacıyla ya da gönüllü olarak katıldıkları görülmektedir (Carter vd., 2021: 7-8). Kadınlar iç savaşın hem mağduru hem de faili olmuştur. Bryden ve Steiner, “Somalia Between Peace and War: Somali Women on the Eve of the 21st Century” başlıklı 1998 yılında yaptıkları çalışmada Somali İç Savaşı’nda kadınların; çatışan gruplara mali destek verdiğini, yemek pişirdiğini, yaralıları tedavi ettiğini ve destek amaçlı yürüyüş düzenleyerek çatışmayı maddi ve manevi olarak desteklediğini belirtmiştir (Horst, 2017: 394).

Sonuç

Somali’de kadın, bir erkeğe bağlı olmadan meşruiyetini sağlayamadığı ve haklarını koruyamadığı geleneksel yapı ve kadın sünneti gibi fiziksel ve psikolojik bütünlüğüne zarar veren uygulamaların yanı sıra iç savaş ve devlet kurumlarının işlevini yerine getirememesi nedeniyle başta cinsel şiddet olmak üzere pek çok şiddet türüne maruz kalmaktadır. İç savaşın getirdiği kaotik ortam ve dolayısıyla sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamadıkları için kadınlar en temel hak olan yaşam haklarını bile koruyamamaktadırlar. Kamu düzeninin tesis edilememesi gelişmiş ve gelişmekte olan pek çok ülkede kadının haklarının korunmasını sağlayan mekanizmaların oluşturulamamasına neden olmaktadır. Terör örgütleri başta olmak üzere ülkede oluşan kaotik ortamdan menfaat sağlayan tüm gruplar, kadının eşit birey olarak haklarını kullanamamasını ve mevcut statükonun devamını sağlamaya çalışmaktadır.

Bu mağduriyet “Stockholm Sendromunu” tetiklemekte kendini koruyamayan kadınlar haklarının önündeki en büyük tehditlere boyun eğmekte hatta yaşayabilmek için destek vermektedir. Bu şekilde Somali’de kadın sadece mağdur olmamakta aynı zamanda terör örgütüne katılarak fail de olmaktadır. Bu faillğe katılım yeni mağduriyetleri doğurmakta erkek ve kız çocuklarının şiddet sarmalında yer almasına neden olmaktadır.

Kadın’ın Somali’de durumunu iyileştirmek amacıyla başta BM olmak üzere uluslararası toplum destek sağlamaktadır. Bu destekler sayesinde siyasetten, güvenlik güçlerine, STK’lardan iş hayatına geniş bir yelpazede kadınlar bağımsız olarak topluma katkı sağlamaya başlamıştır. El-Kaide ideolojisini takip eden örgütler bu gelişmelerden rahatsız olmuş ve bu kadınları hedef almaya başlamıştır. Bu saldırılar, kadınların siyaset, bürokrasi ve toplumsal hayata daha fazla katkı sağlamasının barışın tesisine katkı sağlayacağı şeklindeki önemeyi doğrular niteliktedir.

Buna ek olarak radikalleşmede ve destek sağlamada örgütün kadınları kullanması minvalinde özellikle kendi aile bireylerinin deradikalizasyon çalışmalarında kadınların çok fazla katkı sağlayacağı söylenebilir. Ancak uluslararası toplumun tüm çabasına rağmen devlet kurumlarının tam olarak işler hale getirilememesi nedeniyle kadınların bazı güvenlik güçlerinin cinsel şiddetine maruz kaldığına yönelik iddialar böyle bir projenin uygulanmasının dahi zorluğuna işaret etmektedir.

Kısacası Somali, iç savaş nedeniyle oluşan kaotik ortam ulusal, bölgesel ve uluslararası manada terörizm stratejisinin uygulamaları, organize suçlar ve uluslararası deniz ticaret yollarını tehdit eden deniz haydutluğu faaliyetleri için güvenli bir barınak haline gelmiştir. Bu kaotik ortamdan

kurtulabilinmesi için uluslararası toplumun Somali’de oluşturduğu kurumlarda ve STK’larda daha fazla kadına yer verilmesi gerektiği öngörülmektedir.

Kaynakça

- Africanews. (2021, 25 Şubat). *Somalia Women Drivers Dare Country's Islamists, Conservatives*. (Erişim: 25.02.2021), <https://www.africanews.com/2021/02/25/somalia-women-drivers-dare-country-s-islamists-conservatives/>
- Associated Press. (2014, 28 Mayıs). *Women Soldiers Join the Army Ranks in Somalia*. (Erişim: 04.03.2021), <https://www.ndtv.com/world-news/women-soldiers-join-the-army-ranks-in-somalia-564434>
- Bingöl, O. (2013). Somali’de Barış ve Kalkınma Sürecinde Türkiye’nin Rolü. *Gazi Akademik Bakış*, 7(13), 81-106. <https://doi.org/10.19060/gav.31799>
- Bradbury, M. & Healy, S. (2010). *Endless War: a Brief History of the Somali Conflict*. Accord, Issue 21, 10-14. (Erişim: 24.05.2021), <https://www.c-r.org/accord/somalia/endless-war-brief-history-somali-conflict>
- Carter, B., Rogers, B., & Turner, A. (2021). Gender Inequality and State Security: The Effects of Women’s Social Equality on Domestic Terrorism. *Women & Criminal Justice*, 1-27. <https://doi.org/10.1080/08974454.2020.1871162>
- Connor, J. J., Hunt, S., Finsaas, M., Ciesinski, A., Ahmed, A., & Robinson. B. B. E. (2016). From Somalia to U.S.: Shifts in Gender Dynamics from the Perspective of Female Somali Refugees. *Journal of Feminist Family Therapy*, 28(1), 1-29. <https://doi.org/10.1080/08974454.2020.1871162>
- Counter Extremism Project. (2021). *Somalia: Extremism & Counter-Extremism*. (Erişim: 05.03.2021), https://www.counterextremism.com/sites/default/files/country_pdf/SO-03042021.pdf.
- Çalık, T. (2017). Uluslararası Hukukta Deniz Haydutluğu ve Somali Açıklarındaki Deniz Haydutluğu ile Mücadele. *Hacettepe HFD*, 7(1), 397-434.
- Gilmer, B. (2017). Hedonists and Husbands: Piracy Narratives, Gender Demands, and Local Political Economic Realities in Somalia. *Third World Quarterly*, 38(6), 1366-1380. <https://doi.org/10.1080/01436597.2016.1229566>
- Global Terrorism Database (GTD). (Erişim: 25.02.2021), <https://gtd.terrorismdata.com/files/gtd-1970-2019-4/>
- Hamer, A. (2016). *Meet the Courageous Women Fighting Terrorism in Africa*. (Erişim: 04.03.2021), <http://www.takepart.com/feature/2016/10/17/somalia-police-women>.
- Hesse, J. B. (2015). Why Deploy to Somalia? Understanding Six African Countries’ Reasons for Sending Soldiers to One of the World’s Most Failed States. *The Journal of the Middle East and Africa*, 6(3-4), 329-352. <https://doi.org/10.1080/21520844.2015.1089383>
- Horst, C. (2017). Implementing the Women, Peace and Security Agenda? Somali Debates on Women’s Public Roles and Political Participation. *Journal of Eastern African Studies*. 11(3), 389-407. <https://doi.org/10.1080/17531055.2017.1348000>
- Hutchinson, C. (2019). Enhancing Women’s Participation in Counterterrorism: NATO Perspective. *Women in Terrorism and Counterterrorism Workshop Report*. 31-34.
- Immigration and Refugee Board of Canada. (1994). *Human Rights Brief: Women in Somalia*. (Erişim: 17.05.2021), <https://www.refworld.org/docid/3ae6a83b8.html>

- Ingiriis, M. H. (2020). Insurgency and International Extraversion in Somalia: The National Intelligence and Security Agency (NISA) and Al-Shabaab's Amniyat. *African Security Review*, 29(2), 125-151. <https://doi.org/10.1080/10246029.2020.1740752>
- International Crisis Group. (2019). *Women and Al-Shabaab's Insurgency*. *Crisis Group Africa Briefing N°145*, (Erişim: 05.03.2021), https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/b145-women-and-al-shabaab_0.pdf
- Karagiannis, E. (2013). Transnational Islamist Networks: Western Fighters in Afghanistan, Somalia and Syria. *The International Spectator*, 48(4), 119-134. <https://doi.org/10.1080/03932729.2013.847696>
- Lewis, M. I. (2008). *Understanding Somalia and Somaliland: A Guide to Cultural History and Social Institutions*. New York: Columbia University Press.
- Maedl, A., Roos H., & Odenwald, M. (2011). Using Micro Level Data to Map State Failure: The Example of Somalia. *Civil Wars*, 13(01), 61-79. <https://doi.org/10.1080/13698249.2011.555692>
- Malito, D. V. (2015). Building Terror While Fighting Enemies: How the Global War on Terror Deepened the Crisis in Somalia. *Third World Quarterly*, 36(10), 1866-1886. <https://doi.org/10.1080/01436597.2015.1074037>
- Menkhaus, K. (2003). State Collapse in Somalia: Second Thoughts. *Review of African Political Economy*, 30(97), 405-422. <https://doi.org/10.1080/03056244.2003.9659774>
- Mohamed, H. M. (2019). The Role of Women in Al-Shabaab and in Preventing and Countering Violent Extremism in Somalia. *Women in Terrorism and Counterterrorism Workshop Report*, 38-41.
- Mohammed, H. N. (2015). Kenya and Somalia: Fragile Constitutional Gains for Women and the Threat of Patriarchy. *African Security Review*, 24(4), 458-474. <https://doi.org/10.1080/10246029.2015.1094896>
- Mueller, C. J. (2018). The Evolution of Political Violence: The Case of Somalia's Al-Shabaab. *Terrorism and Political Violence*, 30(1), 116-141. <https://doi.org/10.1080/09546553.2016.1165213>
- OECD Development Center. (2019). *Social Institutions & Gender Index: Somalia*. (Erişim: 05.03.2021), <https://www.genderindex.org/wp-content/uploads/files/datasheets/2019/SO.pdf>
- Ombati, M. (2015). Feminine Masculinities in the Military. *African Security Review*, 24(4), 403-413. <https://doi.org/10.1080/10246029.2015.1099339>
- Percy, S. & Shortland, A. (2013). The Business of Piracy in Somalia. *Journal of Strategic Studies*, 36(4), 541-578. <https://doi.org/10.1080/01402390.2012.750242>
- Petrich, K. & Phoebe, D. (2019). Worth Many Sins: Al-Shabaab's Shifting Relationship with Kenyan Women. *Small Wars & Insurgencies*, 30(6-7), 1169-1192. <https://doi.org/10.1080/09592318.2019.1649814>
- Powell, B. R. F., & Nowratesh, A. (2008). Somalia after State Collapse: Chaos or Improvement?. *Journal of Economic Behavior and Organization*, 67, 658-659.; Mubarak, J. (1997). The "Hidden Hand" Behind the Resilience of the Stateless Economy of Somalia. *World Development*, 25(12), 2028-2038. İki makaleyi aktaran: Kurtulus, E. N. (2012). Exploring the Paradoxical Consequences of State Collapse: the Cases of Somalia 1991-2006 and Lebanon 1975-82. *Third World Quarterly*, 33(7), 1285-1303. <https://doi.org/10.1080/01436597.2012.691831>
- Rothe, D. L. & Collins, V. E. (2011). Got a Band-Aid? Political Discourse, Militarized Responses, and the Somalia Pirate. *Contemporary Justice Review*, 14(3), 329-343. <https://doi.org/10.1080/10282580.2011.589669>

- Somaliland Standard. (2019, Ağustos). *Somalia: How Women Help Each Other to Support Girls' Education*, (Erişim: 25.04.2021), <https://somalilandstandard.com/somalia-how-women-help-each-other-to-support-girls-education/>.
- Ssereo, F. (2003). Clanpolitics, Clan-Democracy and Conflict Regulation in Africa: The Experience of Somalia. *The Global Review of Ethnopolitics*, 2(3-4), 25-40. <https://doi.org/10.1080/14718800308405142>
- Terdman, M. (2008). *Somalia at War – Between Radical Islam and Tribal Politics*. The S. Daniel Abraham Center for International and Regional Studies, Erişim:24.05.2021, <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.475.6342&rep=rep1&type=pdf>
- The Independent Uganda. (2018, Mart). *The Women of AMISOM*. (Erişim: 03.03.2021) <https://www.independent.co.ug/the-women-of-amisom/>
- The UN Refugee Agency. (2021). *Somalia Internal Displacement*. (Erişim: 24.05.2021) <https://unhcr.github.io/dataviz-somalia-prmn/index.html?s=09#reason=&month=&need=&preigion=&pdistrictmap=&cregion=&cdistrictmap=&year=2021>
- The World Bank. (2021). *Proportion of Seats Held by Women in National Parliaments (%) (Excel Data 1960-2021)*. (Erişim: 04.03.2021), https://data.worldbank.org/indicator/SG.GEN.PARL.ZS?name_desc=false.
- UN. (2021). *Gender*. (Erişim: 23.02.2021), <https://peacekeeping.un.org/en/gender>
- UN. (2021). *Women in Peacekeeping*. (Erişim: 23.02.2021), <https://peacekeeping.un.org/en/women-peacekeeping>
- United Nations Security Council. (2020, Haziran). *Conflict-Related Sexual Violence*, S/2020/487. (Erişim: 18.02.2021) https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2020_487.pdf.
- UNSC. (2021). *Somalia Chronology Report*. (Erişim: 24.03.2021), <https://www.securitycouncilreport.org/chronology/somalia.php>
- Warner, J. & Chapin, E. (2018). *Targeted Terror: The Suicide Bombers of al-Shabaab*. Combating Terrorism Center at West Point. 1-37. (Erişim: 02.03.2021), <https://www.ctc.usma.edu/targeted-terror-suicide-bombers-al-shabaab/>
- Webersik, C. (2014). Bargaining for the Spoils of War: Somalia's Failing Path from War to Peace. *African Security*. 7(4), 277-302. <https://doi.org/10.1080/19392206.2014.977173>
- Weiss, C. (2019, Nisan). Reigniting the Rivalry: The Islamic State in Somalia vs. al-Shabaab. *CTC CENTINEL: Combating Terrorism Center at West Point*. 12(4), (Erişim: 05.03.2021), <https://ctc.usma.edu/wp-content/uploads/2019/04/CTC-SENTINEL-042019.pdf>.
- Williams, D. P. (2018). Joining AMISOM: Why Six African States Contributed Troops to the African Union Mission in Somalia. *Journal of Eastern African Studies*. 12(1), 172-192. <https://doi.org/10.1080/17531055.2018.1418159>
- Yussuf, M., Matanda, D. J., & Powell, R. A. (2020). Exploring the Capacity of the Somaliland Healthcare System to Manage Female Genital Mutilation/Cutting-Related Complications and Prevent the Medicalization of the Practice: A Cross-Sectional Study. *BMC Health Services Research*, 20(200), 1-10. <https://doi.org/10.1186/s12913-020-5049-2>

Ek-1

- ICC International Maritime Bureau. (2004, Mart). *Piracy and Armed Robbery Against Ships Annual Report*. s.4, (Erişim: 01.03.2021), https://www.peacepalacelibrary.nl/ebooks/files/ICC_InternationalMaritimeBoard_Annual_Piracy_Report2004.pdf.

-
- ICC International Maritime Bureau. (2008). *Piracy and Armed Robbery Against Ships Annual Report*. s.5-6, (Erişim: 01.03.2021), https://www.rk-marine-kiel.de/files/piraterie/imb/IMB_Piracy_Report_2008.pdf.
- ICC International Maritime Bureau. (2013). *Piracy and Armed Robbery Against Ships Annual Report*. s.5-6, (Erişim: 01.03.2021), https://www.informazionimaritime.com/file/2013_Annual_IMB_Piracy_Report.pdf.
- ICC International Maritime Bureau. (2015). *Piracy and Armed Robbery Against Ships Annual Report*. s.5, (Erişim: 01.03.2021), <https://www.hellenicshippingnews.com/wp-content/uploads/2016/02/2015-Annual-IMB-Piracy-Report-ABRIDGED.pdf>
- ICC International Maritime Bureau. (2019). *Piracy and Armed Robbery Against Ships Annual Report*. s.5, (Erişim: 01.03.2021), https://www.icc-ccs.org/reports/2019_Annual_Piracy_Report.pdf.
- ICC International Maritime Bureau. (2020). *Piracy and Armed Robbery Against Ships Annual Report*. s.5-6, (Erişim: 01.03.2021), https://www.icc-ccs.org/reports/2020_Annual_Piracy_Report.pdf.

Extended Abstract

A considerable amount of the Turkish Literature on the Civil War in Somalia focusses on Turkey's role and piracy. Interestingly the position of women in the Civil War is not mentioned in this literature. Articles addressing the role of women in Somalia's Civil War are often discussed from a feminist point of view. This study tries to develop an ontological approach to the extent of the violence that women are subjected to in this uncontrolled environment. In addition to the violence suffered by women, their role in the Civil War environment is discussed as well. This debate is focused on women as a solution to the violence overall, and violence that women are subjected to ontologically, rather than the preconditions of the feminist approach. This study is significant because there is a dearth of research examining the subject other than the feminist perspective.

This study looks for answers to the following questions: "What are the security threats arising due to the Somali Civil War and the current situation?" and "How do threats affect women?" The argument on what women will contribute significantly to the establishment of peace in Somalia if they take an active role in politics, bureaucracy, society, and deradicalization efforts has been tried to be proven by the data here. To this purpose, the Siad Barre period, which was the beginning of the Civil War, and the effect of the traditional social structure on women were analyzed, and after examining the Post-Siad Barre period, the status of the woman was evaluated in terms of terrorism, maritime thuggery, and migration phenomena. Subsequently, the efforts of the international community to establish peace in Somalia were examined to analyze the role of women in the Civil War and whether they could be part of the solution or not.

It has been observed that women were not only affected by the current violence in the Somalian Civil War but also they had to deal with problems caused by their traditional status. In Somalia, women are exposed to many forms of violence, especially sexual violence, due to the civil war and the inability of state institutions to fulfill their functions, as well as the traditional structure that cannot provide legitimacy and protect their rights without being dependent on a man, and practices that harm their physical and psychological integrity such as female genital mutilation. In many developed and developing countries, the inability to establish public order leads to the failure to setup such mechanisms that ensure the protection of women's rights. With the increasing role of groups following ideologies of, for example, Al-Qaeda, it is becoming increasingly difficult for women to exercise their civil liberties. These groups, including terrorist organizations benefitting from the chaotic atmosphere in the country, are trying to ensure that women cannot exercise their rights as equal individuals and that the current status quo continues.

This victimization triggers "Stockholm Syndrome" and these women, who cannot protect themselves, continue their lives by succumbing to the biggest threats to their rights. In this way, in Somalia, the woman is not only a victim but also a perpetrator by joining a terrorist organization. Participation in this perpetrator situation leads to new grievances and causes boys and girls to take part in a spiral of violence. The regional and international security threat posed by Somalia's chaotic environment has brought this issue to the attention of the international community. The international community has taken various measures within the UN to improve the situation of women in the Somalia.

Some of these measures are an effort to prevent women from being subjected to violence, while others are in the form of shifting women to the process of establishing peace. Thanks to this support, a wide range of women from politics, the security forces, NGO and business life have started to contribute to society independently. Organizations following Al-Qaeda ideology are disturbed by these developments and target these women. The attacks prove women's remarkable contribution to politics, bureaucracy and social life, which also contributes to the establishment of peace. In addition, it can be said that these women will contribute significantly to the deradicalization efforts for their own family members. Despite all the efforts set by international community, allegations on some security forces regarding the sexual violence against women proves that it is quite difficult to implement such projects, mostly because of the malfunctioning governmental institutions. This is why Somalia has become a safe haven for terrorism, organized crime and piracy. Due to the chaotic atmosphere induced by the civil war, organizations in Somalia have become a danger to international maritime routes. To sum up, the more women join institutions and NGOs established by the international community in Somalia, the easier it will be to make this atmosphere less chaotic, and safer for everyone.